

ситуації виступатиме монополічним продавцем інвалюти на потреби імпортерів на внутрішньому ринку і прагнимо до забезпечення рівного доступу для всіх імпортерів з урахуванням рівня конвертованості й курсу нацвалюти. Після стабілізації курсу комерційні банки братимуть активну участь у цьому процесі. Стабілізація сальдо платіжного балансу на позитивному рівні й подолання інфляції дадуть змогу скасувати обов'язковий продаж валютних надходжень.

Таким чином, вплив підвищення облікової ставки на процентні ставки в економіці набирає обертів, утім лишається обмеженим через подальше зростання ліквідності. Коригування офіційного курсу гривні в липні 2022 року та додаткові заходи НБУ для зниження девальваційного тиску разом із відкриттям «зернового коридору» сприяли зниженню тиску на валютному ринку. Із початку повномасштабних військових дій НБУ зафіксував офіційний курс гривні до долара США, одночасно запровадивши низку валютних обмежень. Ці заходи запобігли неконтрольованій девальвації гривні та убезпечили банки від впливу валютних депозитів. Серед пропозицій необхідно виділити запровадження НБУ індикаторів для виявлення сумнівних операцій, впровадження ризико орієнтованого-підходу у валютному регулюванні; перетворення валютного контролю на валютний нагляд, запропоновано валютні ліміти та особливості їх застосування.

4 Список використаних джерел:

1. Рекуненко І. Особливості діяльності держави на валютному ринку України. *Світ фінансів*. 2021. Вип. 2. С. 23-34.
2. Валютна лібералізація. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/liberalization>
3. Статистика фінансового сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/currency-market>

УДК 352.07:[332.38:338.43]

Н. О. Голуб, к.е.н.,
доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування,
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ОБЛІК І ОЦІНКА ЗАВДАНОЇ УКРАЇНИ ВІЙНОЮ ШКОДИ ТА ЗБИТКІВ ЗЕМЛЯМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу [1].

Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується. Використання власності на землю не може завдавати шкоди правам і свободам громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі [2].

Земельний фонд України – землі в межах території України незалежно від форм власності, цільового призначення, правового режиму, господарського використання. Відповідно до земельного законодавства земельний фонд України поділяють на землі сільськогосподарського призначення, землі житлової та громадської забудови, землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, історико-культурного та рекреаційного призначення, землі лісгосподарського призначення, землі водного фонду, землі промисловості, транспорту, зв'язку й енергетики, оборони та іншого призначення [2].

Ґрунти вважаються забрудненими, за умови якщо в їх складі виявлені негативні якісні зміни. При цьому зміни можуть бути зумовлені не тільки появою в зоні аерації нових забруднюючих речовин, яких раніше не було, а і вмістом небезпечних речовин, що перевищує їх гранично допустиму концентрацію.

Землі вважаються засміченими, якщо на земельній ділянці наявні сторонні предмети, матеріали, відходи та/або інші речовини без відповідних дозволів, які з'явилися на цій земельній ділянці внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій.

Факти забруднення ґрунтів та/або засмічення земель, а також їх масштаби можуть встановлюються уповноваженими особами, які здійснюють у межах повноважень, передбачених законом, державний нагляд (контроль) за дотриманням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, зокрема, але не виключно, шляхом огляду земельних ділянок, даних дистанційного зондування землі, досліджень отриманих зразків проб ґрунтів, опрацювань висновків будь-яких експертиз, пояснень, довідок, документів, матеріалів, відомостей, отриманих, зокрема, з будь-яких джерел, оперативних повідомлень фізичних та юридичних осіб тощо.

Визначення обсягу забруднення ґрунтів у кожному випадку є самостійним завданням через різноманітність геоморфологічних, геологічних та гідрологічних умов. За наявності інформації про кількість (об'єм, маса) забруднюючої речовини, яка проникла у певний шар ґрунту, визначаються площа, глибина просочування.

Шкода, завдана земельним ресурсам, що включає шкоду від пошкодження і знищення родючого шару ґрунту та шкоду, зумовлену забрудненням і засміченням земельних ресурсів, оцінюються з урахуванням таких показників:

1. витрати на рекультивацию земель, які були порушені внаслідок бойових дій, будівництво, облаштування та утримання інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій для облаштування державного кордону;
2. збитки, завдані власникам (землекористувачам) земельних ділянок сільськогосподарського призначення;

3. витрати на відновлення меліоративних систем;
4. шкода, завдана ґрунтам та земельним ділянкам внаслідок забруднення ґрунтів речовинами, які негативно впливають на їх родючість та інші корисні властивості;
5. шкода, завдана ґрунтам та земельним ділянкам внаслідок засмічення земельних ділянок сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами [3].

Інформаційною базою для визначення шкоди та збитків завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації є:

- акти обстеження земельних ділянок;
- акти комісій із визначення збитків власників землі та землекористувачів;
- звіти про експертну грошову оцінку земельних ділянок;
- первинні документи;
- облікові реєстри;
- бухгалтерська та інша звітність, що ґрунтується на даних бухгалтерського обліку підприємств, установ та організацій;
- проектно-кошторисна документація;
- відомості Державного земельного кадастру;
- документація із землеустрою;
- дані дистанційного зондування Землі;
- інші документально підтвержені відомості [4].

При визначенні шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, потрібно розглядати за відповідними напрямками:

- втрати земельного фонду, а також пов'язану з ними упущену вигоду;
- шкода, завданої земельним ресурсам, що зумовлена забрудненням і засміченням земельних ресурсів.

Вказані напрями втрат і шкоди можливо розділити умовно за земельно-виробничим напрямом і земельно-екологічним. Основна відмінність даних напрямів полягає у наявності різних показників для оцінки шкоди і втрат земельних ресурсів.

Для земельно-виробничого напрямку основними показниками, які будуть оцінюватися:

- фактичні витрати на рекультивацію земель, які були порушені внаслідок бойових дій, будівництва, облаштування та утримання інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій для облаштування державного кордону;
- завдані збитки власникам (землекористувачам) земельних ділянок сільськогосподарського призначення;
- витрати на відновлення меліоративних площ;
- витрати на розмінування.

Для земельно-екологічного напрямку основними показниками які будуть оцінюватися:

– шкода, завдана ґрунтам та земельним ділянкам внаслідок забруднення ґрунтів речовинами, які негативно впливають на їх родючість та інші корисні властивості;

– шкода, завдана ґрунтам та земельним ділянкам внаслідок засмічення земельних ділянок сторонніми предметами, матеріалами, відходами та/або іншими речовинами.

Для земельно-виробничого напрямку в затвердженій Методиці Мінагрополітики передбачило, що основою для розрахунків шкоди і збитки будуть наступні інформаційні та фактичні данні [4]:

– акти обстеження земельних ділянок, акти комісій із визначення збитків власників землі та землекористувачів;

– звіти про експертну грошову оцінку земельних ділянок; первинні документи, облікові реєстри, бухгалтерська та інша звітність, що ґрунтується на даних бухгалтерського обліку;

– проектно-кошторисна документація, документація із землеустрою;

– відомості Державного земельного кадастру,

– дані дистанційного зондування землі та інші документально підтверджені відомості.

За основу розрахунків шкоди братиметься нормативна грошова оцінка (НГО) земельних ділянок, ґрунти яких зазнали забруднення або засмічення.

4 Список використаних джерел:

1. Конституція України № 254к від 28 червня 1996 року *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Земельний кодекс України № 2768-III від 25 жовтня 2001 року *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
3. Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 326 від 20 березня 2022 року *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text>
4. Методики визначення шкоди та збитків, завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затвердженої наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України № 295 від 18 травня 2022 року *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0586-22#Text>